

Jrk nr	Kuupäev	Esitaja	Ettepanek/küsimus/arvamus	Vastus
1.	08.10.2024	T. L.	<p>1. Soode kuivendamise vältimiseks tuleks kasutada alternatiivseid lahendusi, nagu näiteks kõrgendatud teede ja rajatiste ehitamine, mis võimaldavad säilitada looduslikku veerežiimi. Selle asemel, et soid kuivatada, võiks neid läbivad taristud kohandada nii, et looduslik hüdroloogiline tasakaal säiliks ja soode süsiniku sidumise võime püsiks. Kui kuivendamine on vältimatu teatud kohtades, tuleks rakendada taastamismeetmeid, mille käigus taastatakse soode ja märgalade looduslik veerežiim. See aitab minimeerida pikaajalist süsiniku vabanemist ja võimaldab soodel taas hakata süsinikku siduma.</p>	<p>Planeeringualale ei rajata uut kuivenduskraavide võrgustikku, kuid välistatud pole kraavide rajamine raadatavate laskealade ja UXO alade servadesse nende kuivendamiseks ja põlengute leviku takistamiseks. Märjema pinnasega aladel võidakse kraave rajada ka teede äärde. Kõik turvasmuldade või soostunud muldadega aladele kavandatud raadatavad alad on hõlmatud olemasoleva metsakuivenduskraavide võrgustikuga, samuti on juba kuivendatud valdav osa aladest, kuhu võib olla tarvis rajada teekraave.</p>
			<p>2. Metsade raadamine tuleks läbi viia ainult seal, kus see on hädavajalik harjutusvälja infrastruktuuri rajamiseks. Lisaks tuleks raadatavaid alasid vähendada maksimaalselt ning säilitada metsaalad, mis on olulised looduslike ökosüsteemide toimimise jaoks.</p> <p>Kui metsaraie on vältimatu, tuleks kaaluda kompensatsioonimeetmeid, nagu näiteks uute metsade istutamine või looduskaitsealade loomine mujal, et tasakaalustada raadamise mõju. Samuti võiks kaaluda metsade raadamise eest makstavate keskkonnamaksude kehtestamist, mille tulu suunatakse metsade taastamise ja kaitseprojektide rahastamiseks.</p>	<p>Raadatavaid alasid on vähendatud võimalikult palju ning raadamisi viiakse läbi minimaalselt vajalikus mahus. Harjutusväljale koostatakse koostöös Keskkonnaametiga metsamajandamiskava, mis arvestab riigikaitse- ja looduskaitse vajadusi. Kuni metsamajandamiskava valmimiseni on harjutusväljal lubatud ainult hädavajalikud raied.</p>
			<p>3. Projekti käigus tuleks paigaldada müratõkked ja helibarjäärid piirkondadesse, kus mürahäiring on kõige suurem, eriti tihedamini asustatud aladel ja kaitsealadel. Need tõkked võivad oluliselt vähendada müra levikut harjutusvälja ümbrusesse, parandades kohalike elanike elukvaliteeti. Samuti võiks kehtestada harjutusvälja harjutuste läbiviimiseks</p>	<p>Harjutusvälja kasutamisel arvestatakse ajaliste ja keskkonnamaksude kehtestamist, mille tulu suunatakse metsade taastamise ja kaitseprojektide rahastamiseks.</p> <p>Harjutusvälja kasutamisel arvestatakse ajaliste ja keskkonnamaksude kehtestamist, mille tulu suunatakse metsade taastamise ja kaitseprojektide rahastamiseks.</p> <p>Harjutusvälja kasutamisel arvestatakse ajaliste ja keskkonnamaksude kehtestamist, mille tulu suunatakse metsade taastamise ja kaitseprojektide rahastamiseks.</p>

			ajutised piirangud, eriti öösel ja tundlikel perioodidel, nagu lindude pesitsusajad või puhkepäevad. Sellised piirangud aitaksid vähendada müra mõju kohalikele elanikele ja tundlikele looduslikele liikidele.	
			<p>4. Harjutusvälja laiendamise käigus tekkivaid süsinikuemissioone saab kompenseerida, rahastades projekte, mis vähendavad CO2 emissioone või suurendavad süsiniku sidumist. Näiteks võib toetada metsastamis- või taastamisprojekte Eestis või mujal maailmas, mis aitavad tasakaalustada projekti käigus vabanenud süsinikku.</p> <p>Keretü soo ja ümbritsevate turbaalade taastamine ja kaitse peaks olema prioriteet, et tagada süsinikubilansi paranemine. Kui suudetakse suurendada taastatava ala pindala ja kiirendada taastamisprotsesse, siis saaks vähendada emissioone ja suurendada CO2 sidumist. Näiteks kui 600 hektarit taastatavat ala suurendatakse või laiendatakse teistele kahjustatud aladele, võib see oluliselt suurendada süsiniku sidumise potentsiaali. Arvestades, et raadamise ja kuivendamise mõju võib põhjustada suuri CO2 heitmeid, tuleks kaaluda süsinikukompensatsiooni mehhanisme. Rahalised vahendid ja projektid võiksid keskenduda emissioonide vähendamisele läbi taastamisprojektide rahastamise ja raadamise vähendamise.</p>	<p>Harjutusvälja laiendamisega on ette nähtud kompenseerimismeetmed metsistele, mille käigus võetakse sihtkaitsevööndiga kaitse alla mitmed alad Kagu-Eestis (ca 7000 ha ulatuses), kus seetõttu peatub tavapärase metsamajandus. Soometsade veerežiimi taastamiseks suleti 2020. a Keretü soos harjutusvälja mõjude kompenseerimiseks ca 600 ha suurusel alal kuivenduskraavid, eesmärgiga paranda soo ja soometsade seisundit. Raadatavaid alasid on vähendatud võimalikult palju ning neid viiakse läbi minimaalselt vajalikus mahus. Harjutusväljale koostatakse koostöös Keskkonnaametiga metsamajandamiskava, mis arvestab riigikaitset ja looduskaitset vajadusi. Kuni metsamajandamiskava valmimiseni on harjutusväljal lubatud ainult hädavajalikud raied.</p>
			5. Projekti taristu ja ehitusmaterjalide valikul tuleks eelistada energiatõhusaid ja madala süsinikusaldusega lahendusi, mis aitavad vähendada otseseid süsinikuemissioone. Näiteks tuleks kasutada materjale, mille tootmine on süsinikuvaene, ja arendada taastuvenergia lahendusi harjutusvälja energiavarustuseks.	Arvestatakse tööde läbi viimisel.
			6. Kohalikud elanikud tuleks aktiivselt kaasata projekti erinevatesse etappidesse, korraldades avalikke koosolekuid ja konsultatsioone, kus neil on võimalus väljendada oma muresid ja ettepanekuid. Selline läbipaistvus aitab suurendada usaldust kohaliku kogukonna ja projekti elluviijate vahel.	Võimalusel arvestatakse.

			<p>Kohalikele elanikele, kelle varaõigused või elukvaliteet on projekti tõttu kahjustatud, tuleks pakkuda õiglaseid kompensatsioone. Lisaks võiks kaaluda eriprogramme, mis toetavad kohaliku majanduse ja elutingimuste parandamist, näiteks infrastruktuuri parandamise või kohalike teenuste arendamise kaudu.</p>	
			<p>7. Nursipalu projekti suurte võimalike süsinikuemissioonide tõttu on äärmiselt oluline läbi viia rangem ja põhjalikum keskkonnamõju hindamine, mis võtab arvesse kogu turbaala, mitte ainult otseselt raadatavaid või ehitatavaid alasid.</p>	<p>VV korraldusest nr 266 nähtuvad täiendavad uuringud, mis oli vaja teostada enne kogu mahus kavandatavate tegevuste lubamiseks. Täiendavate uuringute vajadus lähtus ekspertide poolt koostatud keskkonnaülevaate tulemustest. Käesoleva korralduse eelnõu koostamise ajaks on kõik asjakohased ja nõutud uuringud teostatud.</p>
			<p>8. Nursipalu projektis tuleks kaaluda alternatiivseid stsenaariumeid, kus infrastruktuur suunatakse vähem tundlikele aladele või kohandatakse rajatiste ulatust, et minimeerida keskkonnamõju. Samuti võiks kaaluda vähem invasiivseid ehitusmeetodeid, mis vähendavad veetaseme muutusi ja turbaalade kahjustusi.</p>	<p>Võetakse teadmiseks ning edasiste tegevuste käigus võimalusel arvestatakse</p>

		<p>9. Kui projektiga kaasneb kuivendamine, juhitakse osa sademe- ja pinnavett kuivenduskraavidesse, mis võivad vee suunata eemale looduslikest voogudest, sealhulgas Võhandu jõest. See võib vähendada jõe veetaset, eriti kuivadel perioodidel, kui sademevesi on peamine veeallikas. Kui eemaldatakse metsad või tehakse ulatuslikku raadamist, võib see suurendada sademevee äravoolu kiirust. Tulemuseks on vee vooluhulga järsud kõikumised jões, mis võivad põhjustada üleujutusi suurte sademete ajal. Üleujutuste järgselt võib aga kuivadel perioodidel jõe veetase oluliselt väheneda, kuna metsade veeregulatsiooni funktsioon on kadunud. Infrastruktuuri, nagu teede ja laskmisalade rajamine, võib mõjutada Võhandu jõe veerežiimi kaudselt, muutes veevoolu ja sademevee suunamist. Võhandu jõgi on koduks mitmesugustele ökosüsteemidele, mis sõltuvad jõe stabiilsest veevoolust ja veetasemest. Kui Nursipalu projekt viib jõe vooluhulga muutuseni, võivad sellel olla tõsised tagajärjed jõe ökosüsteemile. Soovitav on seirata Võhandu jõe veetaset ja vooluhulka projekti jooksul, et tuvastada varajasi märke veerežiimi muutustest. Kuivendustöid tuleks teha ettevaatlikult, et vältida jõe veetaseme langust ja põhjavee kahanemist. Metsade ja turbaalade säilitamine on võtmetähtsusega, et hoida Võhandu jõe veetasakaalu ja vältida erosiooni ning vee kvaliteedi halvenemist. Kui Keretü soo ümbrus kuivendatakse ja metsad raadatakse, võib Võhandu jõe veetase suurvee ajal tõusta oluliselt kiiremini ja kõrgemale, kuna looduslik veehoidla ja imbumisvõime kaob. Kuivendamine võib viia jõe veetaseme tõusuni 30–50 cm või rohkem, sõltuvalt kuivenduse ja metsaraiumise ulatusest. Lisaks suureneb vee äravoolu kiirus, mis süvendab üleujutuste ohtu ja võib mõjutada allavoolu alasid. Lisaks sellele võivad sellised muutused kiirendada pinnase erosiooni ja halvendada jõe</p>	<p>Harjutusvälja laiendamisel ei kavandata ulatuslikku kuivenduskraavide rajamist, kuid välistatud pole üksikute kraavide rajamine. Nõustume, et vähesed sellega seonduvad tegevused tuleb teha ettevaatlikult. Sellest lähtuvalt on ka mõjude hindamisel esitatud tingimus, et võimalike kuivenduskraavide rajamisel või olemasolevate uuendamisel tuleb välistada sette liikumist ojadesse ja jõgedesse. Samuti on viidatud, et kaitsealuste liikide ja koosluste kaitseks tuleb reeglina säilitatavate metsade kuivendussüsteemid jätta uuendamata. Kuivenduse suhtes tundlikud alad kaardistati 2023. a keskkonnaülevaates. Kavandatavatest raadamisaladest kattuvad nendega Ida laskeväljale jäävad. Nimetatud alad on juba praegu kaetud väga tiheda kuivenduskraavide võrgustikuga, mistõttu võib eeldada, et raadamisega kaasneda võib täiendav mõju sademevee vooluhulkadele on väheoluline. Kavandatud tegevusega ei kaasne kuivenduse mõju looduslike veekogude veerežiimile, mistõttu ei ole asjakohane ega vajalik seiremeetmete seadmine. Sh tuleb välja tuua, et Võhandu jõe hüdroloogilist tasakaalu mõjutavad väga mitmed asjaolud (paisutus, ulatusliku valgalaga seotud kuivendus jm), mis ei ole valdavas osas seotud Nursipalu alaga ning looduslike veekogude osas viiakse seiret läbi riiklikul tasemel, kus vee kvaliteedi ja ökoloogilise seisundi hindamine toimub hüdroloogiliste, morfoloogiliste, füüsikalise-keemiliste, bioloogiliste jm näitajate kaudu. Kümnete kilomeetrite kaugusel asuv Rápina järv on paisjärv ja selle veetase on kunstlikult määratud ja regulaatoriga reguleeritav, mistõttu veetaseme seiramisel ei oleks sisulist tähendust. Nursipalu</p>
--	--	--	--

		<p>veekvaliteeti.</p> <p>Räpina järve ja Võhandu jõe hüdroloogiline tasakaal sõltub suuresti piirkonna veemajandusest. Nursipalu harjutusväljaku mõju võimendub kuivendamise ja raadamisega, seega on oluline rakendada meetmeid, mis vähendavad veetaseme kõikumisi ja kaitsevad veekogude kvaliteeti.</p> <p>Arendada veemajanduse süsteeme, mis aitaksid suunata liigvett kontrollitud viisil ja vähendada setete sattumist veekogudesse. Lisaks võiks kaaluda turbapinnase taastamise projekte, mis aitavad säilitada ala looduslikku võimet vett talletada ja aeglaselt vabastada.</p> <p>On oluline läbi viia pidevat seiret, et jälgida Võhandu jõe ja Räpina järve veetaseme muutusi ning nende mõju ökosüsteemidele.</p> <p>Enne projektiga alustamist tuleks põhjalikult uurida pinnase tüüpe ja nende tundlikkust üleujutuste suhtes. Samuti tuleks planeerida tõhusad kuivendussüsteemid, et vältida vee liigset kogunemist ja pinnase küllastumist.</p> <p>Metsade ja looduslike alade säilitamine aitab vähendada üleujutuste riski, kuna need alad toimivad looduslike veehoidlatena ja aitavad pinnasel vett imada.</p>	<p>looduskaitseliste objektide aruandes on siiski käsitletud kuivenduse mõju konkreetses asukohtades (nt kalakotka Kubja elupaiga idapiiri taha kavandatava tee tarbeks rajatavate kraavide puhul) ning aruandes on üldmeetmena seatud settekoormuse tõusu vältimise meede rajatavate kuivenduskraavide tarbeks.</p> <p>Alale ei rajata uut kuivenduskraavide võrgustikku, kuid välistatud pole kraavide rajamine raadatavate laskealade ja UXO alade servadesse nende kuivendamiseks ja põlengute leviku takistamiseks. Märjema pinnasega aladel võidakse kraave rajada ka teede äärde. Kõik turvasmuldade või soostunud muldadega aladele kavandatud raadatavad alad on hõlmatud olemasoleva metsakuivenduskraavide võrgustikuga, samuti on juba kuivendatud valdav osa aladest, kuhu võib olla tarvis rajada teekraave.</p>
--	--	---	--

		<p>10. Oluline on võtta meetmeid, et vähendada turbaalade kuivendamist ja metsade raadamist, et vältida suuremahulist CO2 emissiooni, mis mõjutab kliimat ja Matsalu rahvuspargi ökosüsteeme.</p> <p>Matsalu märgalad sõltuvad stabiilsest veerežiimist, seega tuleks vältida tegevusi, mis häirivad pinnase ja põhjavee tasakaalu, et tagada Matsalu märgalade pikaajaline säilimine. On oluline säilitada looduslikud liikumiskoridorid ja alad, mis ühendavad erinevaid kaitsealasid ja võimaldavad loomade ning lindude liikumist. Looduslike elupaikade ja märgalade kaitse peab olema prioriteet, et säilitada Matsalu rahvuspargi elurikkus ja ökoloogiline tasakaal.</p>	<p>Matsalu rahvuspark ei ole Nursipalu harjutusvälja alaga funktsionaalselt seotud. Rahvuspargi ja Nursipalu vahel on pea mitusada kilomeetrit ja need alad kuuluvad erinevatesse vesikondadesse ning ei ole omavahel seotud ka pinnase ega põhjavee kaudu. Matsalu rahvuspargi ökosüsteemid ei ole Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja kaasenvate tegevuste mõjualas.</p>
		<p>11. On oluline kaitsta looduslikke veekogusid ja märgalaid, vältides nende liigset kuivendamist või üleujutamist. Looduslike veerežiimide säilitamine aitab tagada ökosüsteemi tasakaalu ja vähendada üleujutuste mõju.</p>	<p>Alale ei rajata uut kuivenduskraavide võrgustikku, kuid välistatud pole kraavide rajamine raadatavate laskealade ja UXO alade servadesse nende kuivendamiseks ja põlengute leviku takistamiseks. Märjema pinnasega aladel võidakse kraave rajada ka teede äärde. Kõik turvasmuldade või soostunud muldadega aladele kavandatud raadatavad alad on hõlmatud olemasoleva metsakuivenduskraavide võrgustikuga, samuti on juba kuivendatud valdav osa aladest, kuhu võib olla tarvis rajada teekraave. Arvestades, et Nursipalu harjutusvälja laiendamisel ei ole ette näha looduslike veekogude veerežiimi olmaoslevast oluliselt erinevaid muutusi, siis ei ole ette näha ka muutusi ökosüsteemide tasakaalus.</p>

2.	17.10.2024	K. R.	1.Hoida kohalikke elanikke tegelikkusega kursis.	Harjutusvälja kasutusinfo on elanikele kättesaadav https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/#t-nursipalu . Elanikud on saanud tutvuda VV korralduste eelnõudega ning lisatud materjalidega ja esitada ettepanekuid. On korraldatud avalikke koosolekuid (sh mürauringu tutvustus, aknameetme toetuse tutvustus, eelnõude arutelud).
			2. Kui tugevat müra teevad 4 kasutuses olevat laskeväljakut? Pole sellest (mudeluuringust) kuulnud.	Uuring on kättesaadav RKIK kodulehel aadressil https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/ Mürauringu avalik tutvustus toimus 10.06.2024 Võrus.
			3. Kui palju ja milliseid mürgiseid aineid õhku ja pinnasesse satub?	Harjutusvälja mõju välisõhu kvaliteedile on seotud laskmistega ning sõidukite liikumisega harjutusväljal. Laskmistega seotud plahvatustel vabaneb lämmastikdioksiid (NO ₂), mis vabaneb trotüüli (võib sisaldada lisandeid, nt alumiinium) ja püroksüliini (nn suitsuta püssirohi) plahvatamisel ning mis on välisõhu kvaliteeti enim mõjutav tegur. Veel paiskub õhku süsinikoksiidi (CO), süsinikdioksiidi (CO ₂) ja ammoniaaki (NH ₃ ; ammoniitide kasutamisel). Sõidukite liiklemise mõju on seotud mootorites kütuse põlemisel eralduvate saasteainetega ning sõidukite liiklemisel tekkiva tolmuga. Võimaliku reostuse avastamiseks korraldatakse harjutusväljal pinna- ja põhjavee ning õhuseiret. Laiendatud harjutusväljale on tellitud pinna- ja põhjavee seirekava.

		4. Kas Ojapalu lähedale Nilbö küla äärde on planeeritud ka helikopterite ja lennukite kasutamine? Kui tihti külale lähedal Lõuna laskeväljal lastakse suurekaliibrilistest relvadest?	Harjutusväljale ei ole planeeritud helikopteritele spetsiaalseid maandumisväljakuid, kuid HV piiride sees võivad need maanduda kohtadesse, kus on selleks sobiv ümbrus (piisavalt vaba ruumi, pinnase kandevõime jms) ning kui looduskaitsetelised piirangud seda võimaldavad. Lennukite maandumisradasid planeeritud ei ole. Erineva relvastuse orienteeruv kasutussagedus on välja toodud arendusprogrammis ning erinevates HV arendamisega seadud analüüsid (https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/avatud-menetlus-harjutusvalja-laiendamiseks/) – kaudtulereelvad ligikaudu 25 ja tankitõrjerelvad ligikaudu 20 päeval aasta. Reeglina üritatakse suurekaliibriliste relvade laskmised viia läbi pigem põhja- või läänelaskeväljal, kuid ei saa välistada ka lõunalaskevälja kasutamist mõne harjutuse või õppuse raames.
		5. Kas on mõeldud kohalike elanike (nagu aknatoetuse puhul) elektritarbimise (teatud osas) hüvitamisele.	Nursipalu HV mõjualas elavatele inimeste eluruumide parendamise meetme aluseks olev toetuse (akende, uste jm vahetamine) määrus töötati koostöös KOV-dega välja 2024. aasta kevadel ja jõustus augustis. Toetuse taotlusvoor avatud 29. novembrini. Elektritarbimise hüvitamist kohalikele elanikele plaanis ei ole.
		6. Kuna harjutusväli on õppimiskoht ja vead on õppimise loomulik osa, kas on mõeldud kohalike elanike hoonete ja tervise kindlustusele?	Läbi eluruumide parendamise meetme on eesmärk vähendada HV-st tulenevat häiringut. Kindlustamise (ei hoonete ega elanike) osas tegevusi plaanis ei ole.
		7. Kuidas toetatakse sõjaväebaaside, (kus lastakse suurekaliibrilistest relvadest) lähedal elavaid inimesi teistes NATO riikides.	Ka teistes NATO riikides planeeritakse väljaõpet ajalisel (nt võimalusel välditakse müra tegemist nädalavahetustel ja öösiti), teavitatakse kohalikke elanikke väljaõppe aegadest ning tegevustest, tegeletakse keskkonnamõjude vähendamise ning müraanalüüsides.

			8. Kas ja millal ja kuidas on planeeritud Nursipalu 3. laiendus?	Kolmandat laiendust ei ole planeeritud.
			9. Kuigi kõik lihtinimesed maailmas soovivad rahu elada, miks kuuleb nii vähe rahu hoidmisest, diplomaatiast?	Pole seotud korraldusega.
			10. Milline tuleb arvatav elukvaliteet Nilbö küla Tammetalus, mis asub 93 m kaugusel planeeritavast laiendusest? Märkus. Planeeritava lõhkamisala (Lükka külas) kohas elanud pere koera haukumine oli vaikesel hommikutel meile kuulda. Mida soovitate?	Harjutusväljaga kaasnevad alati häiringud. Peamine häiring elukeskkonnale on eeldatavalt õppustega kaasnev müra. Harjutusvälja ümber asuvate elumajade juures ei kujune koostatud mürauuringu kohaselt müratase tervistkahjustavaks, kuid võib olla siiski häiriv. Kuna väga üheselt ja täpselt pole võimalik kindlaks teha häiringute ulatust igale elanikule, on peamiseks kompenseerivaks meetmeks riigi poolt toetuste eraldamine kohalikele omavalitsustele eesmärgiga kasutada toetust elukeskkonna parandamiseks.
3.	28.10.2024	Muinsuskaitseamet	Muinsuskaitseamet kooskõlastab eelnõu alljärgneva märkusega: Punkti 3.3.3. Arheoloogilise uuringu etapp I lisada lõik „Tulenevalt Muinsuskaitseaduse § 31 lg 1 ja § 60 tuleb kõigil pinnasetöödel arvestada arheoloogiliste leidude ja arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega nii mälestistel, nende kaitsevööndis kui ka väljaspool mälestisi ja nende kaitsevööndite ala. Leidja on kohustatud tööd katkestama, jätma leiu leiukohta ning teatama sellest Muinsuskaitseametile.“	Eelnõud täiendatakse vastavalt ettepanekule.

4.	28.10.2024	S. P, P.P	<p>1. Teen ettepaneku x osas korralduse tühistamiseks ja harjutusvälja välispiirist, mis on fikseeritud VV korraldusega nr 266 ja muudetaud eelnimetatud eelnõuga, välja arvamiseks järgmistel põhjustel:</p> <p>Maaomanikuna ei soovi ma maad müüa ja pole veendunud asjaolus, et minu maa omandamine riigi poolt on riigile riigikaitse eesmärgil vältimatult vajalik.</p> <p>Maaomanikuna ei saa olla eelnõule tuginedes veendunud, et harjutusvälja piiri asukoht ei võiks muutuda selliselt, et mulle kuuluv maaomand jäetaks harjutusvälja alast välja. Minule kuuluv kinnistu on PÕLISTALU mis on omandatud aasta 1874, asub kultuuriliselt ja looduslikult väärtuslikul alal (ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsiooni Artikkel 1, 2, 3, 13, 17 järgi on õigus omada oma esivanemate maad. Keskonnaamet on Tammemäel määratlenud põlispuude kaisevööndi tammedele ja pärnadele. Minule kuuluva maa talu keldris talvituvad kaitsealused nahkhiired)</p>	<p>Kinnistut ei saa välja arvata, kuna see on vajalik harjutusvälja toimimiseks. Viidatud kinnistu asukoht on oluline, et tagada harjutusvälja nõuetekohane rajamine ja toimimine, sealhulgas ühendused ja ohutus. Ilma selle kinnistuta ei oleks harjutusvälja funktsionaalsus ja ohutus tagatud. Harjutusvälja või konkreetse kinnistu riigikaitse vajaduses on üksikisikutel väga keeruline veenduda, sest neil puudub kogu vajalik info sellise hinnangu andmiseks. Nursipalu harjutusvälja laiendamise riigikaitse vajadus on selgunud mitmete Kaitseväge, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ja Kaitseministeeriumi ekspertide analüüsist ja hinnangust ning on kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt tingimustel, mille seadis relvaseaduses Riigikogu. Need kaalutlused on kirjeldatud Nursipalu harjutusvälja laiendanud Vabariigi Valitsuse 2023. a korralduses nr 266. Kinnistute omandamine riigi poolt (mh sundvõõrandamine) toimub kooskõlas kinnisasja avalikse huvides omandamise seaduse, Eesti Vabariigi Põhiseaduse ning ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsiooniga. Nii Eesti õigus kui rahvusvaheline õigus arvestavad, et teatud tingimustel on riigil õigus inimeste vara ühiskonna ühiseks hüvanguks kasutada.</p>
----	------------	-----------	--	---

5.	28.10.2024	M. S.	<p>1. Teen ettepaneku x osas korralduse tühistamiseks ja harjutusvälja välispiirist, mis on fikseeritud VV korraldusega nr 266 ja muudetaud eelnimetatud eelnõuga, välja arvamiseks järgmistel põhjustel:</p> <p>Maaomanikuna ei soovi ma maad müüa ja pole veendunud asjaolus, et minu maa omandamine riigi poolt on riigile riigikaitse eesmärgil vältimatult vajalik.</p> <p>Maaomanikuna ei saa olla eelnõule tuginedes veendunud, et harjutusvälja piiri asukoht ei võiks muutuda selliselt, et mulle kuuluv maaomand jäetaks harjutusvälja alast välja. Minule kuuluv kinnistu on PÕLISTALU mis on omandatud aasta 1874, asub kultuuriliselt ja looduslikult väärtuslikul alal (ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsiooni Artikkel 1, 2, 3, 13, 17 järgi on õigus omada oma esivanemate maad. Keskonnaamet on määratlenud põlispuude kaisevööndi tammedele ja pärnadele. Minule kuuluval maal elavad mitmed kaitsealused loomad nagu mudakonnad ja kivisisalikud)</p>	<p>Kinnistut ei saa välja arvata, kuna see on vajalik harjutusvälja toimimiseks. Viidatud kinnistu asukoht on oluline, et tagada harjutusvälja nõuetekohane rajamine ja toimimine, sealhulgas ühendused ja ohutus. Ilma selle kinnistuta ei oleks harjutusvälja funktsionaalsus ja ohutus tagatud. Harjutusvälja või konkreetse kinnistu riigikaitsealises vajaduses on üksikisikutel väga keeruline veenduda, sest neil puudub kogu vajalik info sellise hinnangu andmiseks. Nursipalu harjutusvälja laiendamise riigikaitsealises vajadus on selgunud mitmete Kaitseväe, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ja Kaitseministeeriumi ekspertide analüüsist ja hinnangust ning on kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt tingimustel, mille seadis relvaseaduses Riigikogu. Need kaalutlused on kirjeldatud Nursipalu harjutusvälja laiendanud Vabariigi Valitsuse 2023. a korralduses nr 266. Kinnistute omandamine riigi poolt (mh sundvõõrandamine) toimub kooskõlas kinnisasja avalikse huvides omandamise seaduse, Eesti Vabariigi Põhiseaduse ning ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsiooniga. Nii Eesti õigus kui rahvusvaheline õigus arvestavad, et teatud tingimustel on riigil õigus inimeste vara ühiskonna ühiseks hüvanguks kasutada.</p>
----	------------	-------	---	--

6.	28.10.2024	Ü. N.	<p>1. Teen ettepaneku X osas korralduse tühistamiseks ja harjutusvälja välispiirist, mis on fikseeritud VV korraldusega nr 266 ja muudetud eelnimetatud eelnõuga, välja arvamiseks järgmistel põhjustel: Maaomanikuna ei soovi ma maad müüa ja pole veendunud asjaolus, et minu maa omandamine riigi poolt on riigile riigikaitse eesmärgil vältimatult vajalik. Maaomanikuna ei saa olla eelnõule tuginedes veendunud, et harjutusvälja piiri asukoht ei võiks muutuda selliselt, et mulle kuuluv maaomand jäetaks harjutusvälja alast välja.</p> <p>Minule kuuluv X, asub kultuuriliselt ja looduslikult väärtuslikul alal (ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsiooni Artikkel 1, 2, 3, 13, 17 järgi on õigus omada oma esivanemate maad. Keskonnaamet on määratlenud põlispuude kaisevööndi tammedele ja pärnadele. Meie talu maadel oleva tiigis elavad tähnikvesilikud ja harivesilikud. Harivesilik on Eestis haruldane liik, keda leidub vaid Ida- ja Kagu-Eestis.</p>	<p>Kinnistut ei saa välja arvata, kuna see on vajalik harjutusvälja toimimiseks. Viidatud kinnistu asukoht on oluline, et tagada harjutusvälja nõuetekohane rajamine ja toimimine, sealhulgas ühendused ja ohutus. Ilma selle kinnistuta ei oleks harjutusvälja funktsionaalsus ja ohutus tagatud.</p>
----	------------	-------	---	--

7.	28.10.2024	Rõuge vald	<p>Riigile omandatud kinnisasjade arvelt harjutusvälja laiendamine ei ole meie hinnangul hea praktika ja võib kaasa tuua kohaliku kogukonna täiendavat usaldamatust protsessi osas. Rõuge Vallavalitsusele ei ole teada, milliste kokkulepete alusel või tingimustel omandab Kaitseministeerium väljaspool Nursipalu harjutusvälja asuvaid eraomandis olevaid kinnisasju. Rõuge Vallavalitsus on seisukohal, et antud viisil harjutusvälja laiendamisel ei ole kohalikul kogukonnal palju võimalusi kaasa rääkida ja oma seisukohti esitada. Meid teeb ettevaatlikuks asjaolu, et ühel hetkel seisame olukorra ees, kus harjutusvälja piir on märkamatult liikunud küladele häirivalt lähedale.</p> <p>Eelkirjeldatu vältimiseks teeme ettepaneku edaspidi kaasata Rõuge Vallavalitsus menetlusse juba muudatuste kavandamisel juhtudel, kui Nursipalu harjutusvälja piiri muutmine puudutab Rõuge valla territooriumi, et oleksime asjaga paremini kursis ja saaksime teavitada (kaasata) ka kohalikku kogukonda, keda muudatus võib mõjutada.</p> <p>Sellisel viisil laiendamisega kaasneb ka oht/võimalus, et piirkonna elanikud, kes kriteeriumite järgi on tegelikult õigustatud saama harjutusväljalt lähtuvate häiringute eest hüvitist, ei teagi, et nad toetuse saajate õigustatud ringi kuuluvad. Harjutusvälja laiendamine eraomandis olevate kinnisasjade arvelt toob iseenesest kaasa avaliku tähelepanu ning seeläbi on kogukond jõulisemalt kaasatud ja ka informeeritud asjaoludest.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse. Juhul kui peaks selliseid olukordi tekkima, siis Rõuge Vallavalitsust kaasatakse varasemas staadiumis.</p>
----	------------	------------	---	--

8.	08.11.2024	MTÜ Meie Nursipalu	<p>Ettepanek, et kavandatava Nursipalu harjutusvälja laienduse piiridest jäetaks välja järgmised kinnisasjad:</p> <p>1) Linnupalu (kinnistu nr 800341, katastriüksuse nr 69701:002:1030), mis asub Tsirgupalu külas Rõuge vallas;</p> <p>2) Kase (kinnistu nr 1688041, katastriüksuse nr 69701:002:0752), mis asub Tsirgupalu külas Rõuge vallas;</p> <p>3) Jõekääru (kinnistu nr 1864741, katastriüksuse nr 69701:002:1390), mis asub Tsirgupalu külas Rõuge vallas;</p> <p>4) Tammemäe (kinnistu nr 2799641, katastriüksuse nr 14303:003:0038 ja 14303:003:0039), mis asub Piisi külas Antsla vallas;</p> <p>5) Lillemäe (kinnistu nr 2482741, katastriüksuse nr 14303:003:0036), mis asub Piisi külas Antsla vallas;</p> <p>6) Rosenhof (ehk Roosihoovi, nr 190941, katastriüksus nr 14301:001:0219), mis asub Luhametsa külas Antsla vallas.</p> <p>7) Ojapalu, (katastriüksus 69701:001:0220 ja Ojapalu Maaomanikud ei soovi oma maad müüa ja pole veendunud asjaolus, et nende maa omandamine riigi poolt on riigile riigikaitse eesmärgil vältimatult vajalik. Antud ettepanekus nimetatud kinnistud on olulised välja arvata ka põhjusel, et neil esineb mitmeid väärtusi. Riigikaitseks rajatavat harjutusvälja ei saa pidada iseeneslikult ülimuslikuks.</p>	<p>Kinnistuid ei saa välja arvata, kuna need on vajalikud harjutusvälja toimimiseks. Viidatud kinnistute asukohad on olulised, et tagada harjutusvälja nõuetekohane rajamine ja toimimine, sealhulgas ühendused ja ohutus. Ilma nende kinnistuteta ei oleks harjutusvälja funktsionaalsus ja ohutus tagatud. Harjutusvälja või konkreetse kinnistu riigikaitse vajaduses on üksikisikutel väga keeruline veenduda, sest neil puudub kogu vajalik info sellise hinnangu andmiseks. Nursipalu harjutusvälja laiendamise riigikaitse vajadus on selgunud mitmete Kaitseväe, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ja Kaitseministeeriumi ekspertide analüüsist ja hinnangust ning on kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt tingimustel, mille seadis relvaseaduses Riigikogu. Need kaalutlused on kirjeldatud Nursipalu harjutusvälja laiendanud Vabariigi Valitsuse 2023. a korralduses nr 266. Kinnistute omandamine riigi poolt (mh sundvõõrandamine) toimub kooskõlas kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse, Eesti Vabariigi Põhiseaduse ning ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsiooniga. Nii Eesti õigus kui rahvusvaheline õigus arvestavad, et teatud tingimustel on riigil õigus inimeste vara ühiskonna ühiseks hüvanguks kasutada.</p>
			<p>Lisaks teeme ettepaneku välja jätta kõik kinnistud, mis ei olnud VV korralduse nr 266 kohaselt harjutusvälja ala sisse määratud.</p>	<p>VV korraldusest nr 266 nähtub, et II etapi menetluses võidakse harjutusvälja välispiiri korrigeerida. Arvestades asjaolusid, et looduses on tuvastatud optimaalsemaid trasse, kuidas Nursipalu harjutusvälja välispiiri efektiivsemalt tähistada (st piiri on viidud teede/sihtide äärde), ning et korralduse koostamise ajaks on riik omandanud vahetult harjutusvälja piiri äärde jäävate eraomandis olevate kinnisasjade omanike ettepanekul kinnistuid ka kehtivast</p>

				harjutusvälja piirist väljapool ja mitmed sarnased omandamised on menetluses, korrigeeritakse VV korraldusega nr 266 laiendatud Nursipalu harjutusvälja välispiiri.
			<p>Nõuame, et minister täidaks oma antud lubadusi ja annaks menetluse läbiviijale RKIKile selged ja konkreetsed suunised oma lubaduste täitmiseks, milleks on:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Luhametsa külas harjutusväljaku piiri korrigeerimine sissepoole, nii piirist jääksid välja ka veel omandamata hoonestatud kinnistud Lillemäe, Tammemäe ja Rosenhof. ● Luhametsa külas lõpetatakse meeldevaldne arendaja RKIK poolne maade kokku ostmine ja oleks tagatud metsapuhver. ● Kui kinnistu omanikud on väljendanud konkreetset ja põhjendatud kindlat soovi oma kinnistut mitte müüa, mitte rentida riigile on tal täielik õigus lasta oma kinnistu arenduse piiridest välja lõigata. Rõhutame, et viimast soovi on ka eelpool nimetanud mitmed kinnistu omanikud ka kirjalikult kinnitanud. RKIK on mitmetes dokumentides kinnitanud, et piir on muutumises. Järelikult saab seda muuta vastavalt käesolevale ettepanekule, korrigeerides piiri ka nii, et kinnistuid arvatakse välja. 	<p>Kinnistuid ei saa välja arvata, kuna need on vajalikud harjutusvälja toimimiseks. Viidatud kinnistute asukohad on olulised, et tagada harjutusvälja nõuetekohane rajamine ja toimimine, sealhulgas ühendused ja ohutus. Ilma nende kinnistuteta ei oleks harjutusvälja funktsionaalsus ja ohutus tagatud. Harjutusvälja või konkreetse kinnistu riigikaitsealises vajaduses on üksikisikutel väga keeruline veenduda, sest neil puudub kogu vajalik info sellise hinnangu andmiseks. Nursipalu harjutusvälja laiendamise riigikaitsealine vajadus on selgunud mitmete Kaitseväe, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ja Kaitseministeeriumi ekspertide analüüsist ja hinnangust ning on kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt tingimustel, mille seadis relvaseaduses Riigikogu.</p>
			<p>RKIK ja Kaitseministeerium peaks pidama kinni enda põhjendusest, mille kohaselt valiti Nursipalu laiendatavaks harjutusvälja alaks just eramaade osakaalu tõttu. Tuleb seega järgida põhimõtet, et omandataks võimalikult vähe eramaid.</p>	<p>Eramaade osakaal oli üheks otsustavaks kriteeriumiks. RKIK ja Kaitseministeerium järgivat põhimõtet, et eramaid omandatakse nii vähe kui võimalik. Jätkuvalt on Nursipalus eramaade osakaal väiksem kui muudes asukohtades, mis olid kaalumisel.</p>

		<p>Eelnõust jääb mulje, justkui harjutusvälja piire korrigeeritaks minimaalselt, 8,3 ha. Numbriliselt on 8,3 ha õige, kuid tegemist on eksitava infoga, kuna piire on nõ tagasi tõmmatud riigimaade arvelt ca 150 ha võrra, samaväärselt laiendatud väljapoole eramaade arvelt. Seega arendaja RKIK on "mänginud" piiride muutmisel ca 150 ha maadega. Rõhutame, et siinkohal oleks eelnõus asjakohane tuua välja piiri korrigeerimise pindalad, nii eramaade kui riigimaade võrdluses ja ka täpsustus, kas eramaade arvelt on piiri laiendatud rohkem või vähem, pidades silmas, et riik võiks võimalusel laiendada harjutusvälja ikkagi esmajoones kasutades riigimaad, mitte eraomandit. Sellisel juhul oleks tõene RKIK poolt korduvalt kinnitatud väide, et riik ikkagi ei suhtu kergekäeliselt eraomandi omandamise ja laiendab harjutusvälja pigem riigimaade arvelt.</p>	<p>Eelnõu lisades on kaart, kust on näha piirimuudatused.</p>
		<p>Rõhutame veelkord üle, et arendaja RKIKi ja Kaitseministeeriumi valitsemisel on täna, võttes arvesse praeguse eelnõu harjutusväljaku piiri, veel lisaks täiendavalt ca 300 ha maad, mida pole kasutatud piiri laiendamiseks. Seda maad pole kasutatud piiride laiendamiseks, vaid kasutatud on eramaid, mis on vastuolus KAHOSes toodud eramaade omastamise lubatavusega. Kui on arendajal võimalik kasutada riigimaad tuleb seda ka teha.</p>	<p>Avalikult kasutatav tee peab jääma väljapoole harjutusväljast.</p>

		<p>Ka eramaade omandamisel tuleks vahet teha kas omandataks ilma hooneteta kinnistuid või inimeste kodusid. RKIK ei ole maade omandamisel absoluutselt arvestanud, et võimalusel inimeste kodud laiendatavast alast välja jätta. On hoopis toimitud vastupidi. Võttes aluseks Eesti Põhiseadust § 13, § 26, § 32 ja § 33 tuleks need kodud, mis selles ettepanekus on nimetatud, laiendatavast alast välja jätta. Tuleb lõpetada koheselt inimeste psühholoogiline ja juriidiline surveamine RKIK ametnike poolt. Vastasel juhul rikutakse (ja on juba rikutud) Inimõiguste ülddeklaratsiooni sätteid, artikleid 2, 3, 5, 7, 12,13, 17, 23.</p>	<p>Põhiseaduse § 32 lg 1 sätestab, et igaühe omand on puutumatu ja võrdselt kaitstud. Omandit võib omaniku nõusolekuta võõrandada ainult seaduses sätestatud juhtudel ja korras üldistes huvides õiglase ja kohese hüvituse eest. KAHOS § 4 lg 1 p 19 kohaselt on kinnisasja lubatud omandada riigikaitseks vajaduseks. KAHOS § 2 lg 1 kohaselt on kinnisasja avalikes huvides omandamine, sh sundvõõrandamine, kinnisasja omandamine üldistes huvides õiglase ja kohese hüvitise eest. Kinnisasi omandatakse kokkuleppel omanikuga või sundvõõrandatakse, kui omanikuga kokkulepet ei saavutata. Kinnisasjade omandamine on vajalik, kuna harjutusvälja väljaarendamine on hädavajalik seoses üldise avaliku huvi, s.o riigikaitse ja riigi julgeoleku huvi realiseerimisega. Harjutusvälja arendamine ja kasutamine samal ajal muul eesmärgil, kui seda on riigikaitse, ei ole tsiviilisikute ohutust arvestades võimalik. Seetõttu on harjutusvälja piiridesse jäävatele eraomandis olevatele kinnisasjadele välistatud ka isikliku kasutusõiguse või sundvalduse seadmine. Riigi huvi on eelkõige saavutada kinnisasjade omanikega kokkulepped kinnisasja omandamiseks. Kinnisasjad omandatakse KAHOS alusel makstud õiglase hüvitise eest ning asetades kahju kannatava isiku olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui omandamise asjaolu ei oleks esinenud.</p>
--	--	---	---

		<p>RKIK on ületanud volitusi, mida andis VV korraldus nr 266. Omandatud on isegi kodusid väljastpoolt harjutusvälja piiri (2 hoonestatud kinnistut). RKIK ei omasta kinnistuid kehtiva korralduse nr. 266 toodud lubatavate kinnistute arvust ja kehtestatud piirist lähtuvalt, vaid omavoliseb ja ei järgi kehtivat korraldust, omastades maid meelevaldses järjekorras ja meelevaldsetest asukohtades ning ajas etteulatuvalt. Ehk kinnistuid, milleks kehtiv korraldus veel puudub. Õigus laiendatud piirides uute kinnistute omandamiseks peab tulenema alles selle korralduse muudatuse (ehk käesoleva eelnõu) kehtestamisest. Juhime sellele eriliselt tähelepanu, kuna omandada on lubatud praegu kehtiva korraldusega ainult harjutusvälja piirist sissepoole jäävaid kinnistuid või kinnistu osasid. Kuna praegust korrigeeritud piiri pole Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud, ei saa öelda, et RKIKI oleks olnud juriidiliselt õigus omastada ilma kehtiva korraldusega kinnistuid juba praeguses piirides, ajas etteulatuvalt. Samuti tuleb tähelepanu juhtida, et kuigi harjutusväljaku piir poolitab paljusid kinnistuid on RKIK järginud maade omandamisel põhimõtet, et poolikuid kinnistuid ei omandata ja lepingutes viidatakse KAHOSE seadusele, kus kogu kinnistu omandamiseks leitakse põhjus, et kinnistut pole võimalik samal sihtotstarbel enam kasutada ja omandataske kinnistu tervenist. Selline kehtiva korralduse teadlik eiramine viib harjutusväljaku piiramatu laiendamiseni, millel ei tule lõppu ja õigusriived eraisikutele aina suurenevad. Seega ei saa mitte mingil juhul väita, et antud ettepanekus nimetatud kinnistuid ei saaks harjutusvälja alast välja jätta põhjendusel, et need on olnud varem harjutusvälja ala sees. Eesti Vabariigi põhiseaduses on kirjas, et kodu on puutumatu. EV põhiseaduse § 34 ütleb, et igaühel on õigus vabalt elukohta valida. Inimesed on ehitanud ja soetanud oma kodud teadmiseiga (võttes arvesse Eesti üleriigilist planeeringut, Võru maakonnaplaneeringut, kohalike omavalitsuste planeeringuid),</p>	<p>Kinnistud omandatakse kokkuleppel omanikega ja tulenevalt riigikaitsest vajadusest KAHOS alusel. VV korralduses nr 266 on kinnistute arv korralduse andmise seisuga.</p>
--	--	---	---

			<p>et piirkonda pole olnud planeeritud üleriigilisi arendusi, mis nende elukohta puudutaks. Nad ei olegi saanud sellega kuidagi arvestada. Inimesed on heas usus rajanud oma kodusid ja neil ei ole olnud varasemalt mitte ühtegi võimalust Nursipalu laiendamise seotud otsuses kaasa rääkida. Lähtudes Eestis kehtinud ja kehtivatest seadustest on olnud inimestel õigustatud ootus elada oma kodus, arendada seda enda ja oma laste tarbeks. Me ei saa lubada Eestis praktikat, kus ühe ministri koostatud ettepaneku järgi võidakse jõuda olukorda, kus sundvõõrandatakse inimeste põlvest põlve rajatud kodud. Ala sees on 34 hoonestatud kinnistut. Neile lisanduvad maad, mis on osaliselt alas sees, mis on omandamata või on olnud täiesti väljaspool. Ehk kui liita kokku kõik kodudega kinnistud, mis eelnõu kohaselt jääks tervikuna või osaliselt harjutusvälja sisse, siis on neid 57. ANTUD EELNÕUGA EI TÄIDETA ALGSELT SEATUD JA AVALIKKUSELE KOMMUNIKEERITUD2 EESMÄRKI - OMANDADA VÕIMALIKULT VÄHE ERAMAID. Vastuolu algse väidetava eesmärgiga ja KAHOS põhimõtetega on ilmselge.</p>	
--	--	--	--	--

		<p>TULEB LÕPETADA MAADE OMANDAMINE VÄLJASTPOOLT VV KORRALDUSE NR 266 KOHAST PIIRI.</p> <p>Nagu eelnevalt juba välja tõime, on RKIK omandanud maid ka väljastpoolt harjutusvälja piiri. TULEB KOHESELT LÕPETADA RIIGIRAHA MITTESIHIPÄRANE KASUTAMINE.</p>	<p>Kinnistud omandatakse kokkuleppel omanikega ja tulenevalt riigikaitsest vajadusest KAHOSE alusel. VV korralduses nr 266 on kinnistute arv korralduse andmise seisuga.</p>
		<p>MÜRA MÕJU EI OLE TEADA, EI OLE UURITUD MÜRA MÕJU INIMESE TERVISELE. TULEB UURIDA MÜRA MÕJU INIMESE TERVISELE JA OTSUSED HARJUTUSVÄLJA LAIENDAMISE JA MAADE OMANDAMISE KOHTA TULEB TEHA UURINGU TULEMUSTEST LÄHTUVALT.</p>	<p>Müra mõju inimese tervisele saab hinnata tekkivate müratasemetega kaudu. Müratsoonis elamine võib põhjustada häiringut, pikemaajaline kõrges müratasemes (soovituslikud normtasemed on ületatud) elamine võib kaasa tuua tervisekahjustusi. Vastavalt läbiviidud mürauuringule ei ole laiendatud harjutusvälja tüüpilisel aktiivsel harjutuspäeval soovituslik kriitiline normtase (Ld=65) lähimate mõjualasse jäävate eluhoonete juures ületatud (Ld=45-49). Suurima laskude arvuga harjutuspäeval ja suurima helivõimsusega relva maksimaalse laskude arvuga harjutuspäeval on soovituslik kriitiline normtase ületatud lähimate eluhoonete juures, kuid selliseid harjutuspäevi esineb eeldatavalt 1-2 korda aastas ning eelnevalt teavitatakse elanikkonda. Võimalike kuulmiskahjustuste hindamisel kasutatakse müra indikaatorit LCpeak (135 dB), mis vastavalt mürauuringu tulemustele ei ole ühelgi juhul mõjualasse jäävate eluhoonete juures ületatud.</p>

		<p>TEHTUD MÜRAUURING MODELLEERIMISE TEEL EI OLE ASJAKOHANE, SEE EI OLE VALMIS JA SEDA EI SAA VÕTTA ALUSEKS ANTUD KORRALDUSE OTSUSTAMISEL. Tänapäevaks on tehtud müra modelleerimine, mille tulemusi tutvustati juunis 2024 ja mille tutvustamisel ei olnud veel teada võimalik suurim müraolukord. Elari Kalmaru kinnitas 19.09.2024. a toimunud koosolekul Kaitseministeeriumis kõigi asjaosaliste kuulates, et militaarmüra tegelik uuring koos reaalsete müra mõõtmistega toimub alles 2025. aastal. Hetkel on läbi viidud, vaid modelleerimised ning ei ole arvestatud erinevate mürasituatsioonide koosinemist. Märkida tuleb, et modelleerimisel ei arvestatud toimunud ulatuslike raietega, erinevate laskeharjutustega, sh suurõppused ja lennukitelt pommitamise, pikamaarelvadega tulistamine väljastpoolt laskeala üle inimeste peade ja kodude harjutusväljale sisse seal asuvatele lõhkealadele, veealused lõhkamised jmt. Kõik need tegevused on harjutusvälja arendusprogrammi järgi Nursipalusse planeeritud. Seega ei ole müra modelleerimine kindlasti piisav, et olla objektiivseks aluseks Natura mõjude hindamisel. Reaalseid müra mõõtmisi pole tehtud. RKIK sõnul planeeritakse seda alles kevadel 2025. Seega ei saa ka Natura asjakohane hindamine põhineda objektiivsetel andmetel.</p>	<p>Harjutusvälja laiendusele koostatud mürauuring on valmis. Mürauuringus on modelleeritud erinevad müraolukorrad, sh tüüpiline aktiivne harjutuspäev ning suurima müraga tegevused: suurima laskude arvuga harjutuspäevad ja suurima helivõimsusega relva maksimaalse laskude arvuga harjutuspäev. Objektidele, mida ei ole välja ehitatud ning mida ei ole veel võimalik täies mahus kasutada, hinnatakse müra modelleerimise teel. 2025.a on plaanis liikursuurtükkide testlaskmised, mille raames müra realselt mõõdetakse. Mõjuhindamise kontekstis ongi tavapärane, et müra mõju hindamine toimub modelleeritud mürasituatsioonide alusel. Müra mõõtmisi kavandatavale tegevusele saabki läbi viia kavandatava tegevuse rakendamisel. Militaarmüra uuringutes ei ole suuri metsamassiive müra leviku arvutustes arvestatud, kuna mets võib ajas muutuda (raied, juurdekasv, tuulemurrud, talvised ja suvised muutused jne) Seega müralevikukaardid on konservatiivse lähenemisega ning vahepealsete raiete toimumine ei mõjuta modelleerimise tulemusi. Arvutusmudeliga saab hinnata müra levimist mujalgi kui ainult mõõtmispunktides. Arvutamisega saab katta oluliselt suurema ala, saavutades täpsemad ja usaldatavad tulemused võrreldes lühiaegsete mõõtmistega. Arvutusmeetodi eeliseks on, et müra levimisel arvestatakse keskmisi ilmastikutingimusi ja päeva keskmist või muud etteantud müra toimimise sagedust jms. Reaalsed mõõtmised näitavad konkreetsel päeval konkreetsel asukohtadel</p>
--	--	---	--

				<p>toimuvate laskmiste müra olukorda, mida mõjutab ka ilm. Planeeritavad mõõtmised tehakse K9 laskmistele.</p>
--	--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> ● Kas või kuna liidetakse riigikaitse ehitist Tsiatsungõlmaad, Sänna linnakut, Sänna baasi laiendatud Nursipalu harjutusväljaga. ● Millise dokumendi alusel kuulutatakse kehtetuteks olemasoleva Nursipalu, Tsiatsungõlmaa, Sänna linnaku kehtivad piiranguvööndid. ● Millise dokumendi alusel kinnitatakse käesoleva korraldusega laiendatud Nursipalu harjutusväljaku piiranguvöönd. 	<p>Vabariigi Valitsuse 04.05.2015 määruse nr 55 „Volituse andmine kaitseministrile ehitusseadustiku alusel määruse andmiseks” alusel on kaitseminister andnud 26.06.2015 määruse nr 16 „Riigikaitse ehitise töövõime kriteeriumid, piirangute ruumiline ulatus ja andmed riigikaitse ehitise töövõimet mõjutavate ehitiste kohta”, mille lisa 1 on kehtestatud piiranguvööndid riigikaitse ehitistele, sealhulgas Nursipalu harjutusväljale, Sänna linnakule, Tsiatsungõlmaa lasketiirule ja teistele, millele see on vajalik. Need piiranguvööndid kehtivad seni kuni määruse 16 lisa 1 ei ole muudetud. Praegu on Kaitseministeeriumis ette valmistamisel määruse nr 16 muutmise. Uued piiranguvööndid hakkavad kehtima siis, kui vastav määruse muudatus jõustub.</p>
		<p>Käesoleva korralduse juurest puudub Nursipalu harjutusväljaku kasutuseeskiri, mis on äärmiselt oluline dokument ja peab olema antud korralduse juures, kuid puudub. Käesolevale korraldusele on esitatud puudlikud dokumendid.</p>	<p>Kasutuseeskiri on dokument, mis reguleerib harjutusvälja kasutamist väljaõppeks. Kasutuseeskirjas on toodud kohustused, võimalused ja piirangud harjutusvälja kasutajale. Eeskirjas arvestatakse erinevatest mõju hindamistest tulenevate piirangutega. Kasutuseeskirja saab koostada VV korralduse andmise järgselt.</p>

		<p>Arheoloogiuuringu II etappi ei olegi plaanis kasutada käesoleva korralduse raames, kuigi I osa uuringus on öeldud, et tuleb uuringu II osa, kuid korraldus väidab, et seda on vaja ainult siis teha kui arenduse ehitustegevus neid alasid puudutab, muul juhul mitte.</p>	<p>VV korralduse eelnõus on toodud arheoloogiuuringu töö tulemus, mis seab tingimused edasiseks tegevuseks: "Lõppkokkuvõttes määratleti 15 arheoloogiatundlikku objekti/ala, mis jäävad Nursipalu HV laienduse alale. Antud piirkondade osas tuleks ehitustegevusele või muude algset pinnast kahjustavale tegevusele eelneda vastav arheoloogiline uuring, mille lõpliku sisu määrab Muinsuskaitseamet. Täiendavad arheoloogilised uuringud on vajalikud vaid juhul, kui antud kohta on plaanis rajada rajatised, teostada sissekaeveid (näiteks laskepesad, kaevikud) või teha muid pioneeri toiminguid. Kui antud kohad jäävad sihtmärgi alale, on vajalikud ka vastavad arheoloogiliste uuringute järgmised etapid. Vastavate arheoloogiliste uuringute järgmiste etappide läbiviimise otsustab Muinsuskaitseamet vajaduspõhiselt paralleelselt Nursipalu HV arendamisega. Muinsuskaitseametile esitati korralduse eelnõu arvamuse avaldamiseks ja vastavalt Muinsuskaitseameti esitatud ettepanekule on korralduse eelnõud korrigeeritud</p>
		<p>Mürauuringu materjalid ei ole selgelt ja kättesaadavalt inimestele avalikult välja pandud. Mürauuringute dokumentidega tutvumiseks tuli sisestada parool ja need eelnevalt pilvekeskkonnast alla laadida, mis eeldas piisava mahu ja kiirusega interneti kasutamist. Info on kodanikele raskesti kättesaadavaks tehtud. Samuti polnud sealt võimalik laadida nt alla faile ühekaupa. Lisaks polnud seda uuringut pandud ka välja paber kandjal kohalikes omavalitsustes, et inimestel oleks olnud võimalik nendega kui asjakohaste dokumentidega tutvuda. Oleme MTÜ poolt juhtinud asjaolule tähelepanu, kuid seda on ignoreeritud.</p>	<p>Mürauuringu materjalid on selgelt kättesaadavad ja avalikud. Materjalid on sedavõrd mahukad, et tehniline lahendus neid avalikkusega jagada on hetkel pilveteenus, millele sisenemiseks tuleb kasutada parooli. Parool on toodud otse pilveteenuse lingi juures RKIK veebilehel eelnõu materjalide lehel.</p>

			<p>RKIK on eksitanud inimesi andmetega info jagamisel. Korralduse eelmine osa pandi avalikkusele välja august 2023. RKIK jagas eelnõuga seotud dokumentidena hoopis 2017 aasta mürauuringut ja olemasoleva (mitte laiendatava) Nursipalu ala kohta. Samas puudus isegi asjakohasem, 2020 a, uuring nimetusega "NURSIPALU HARJUTUSVÄLJA MÜRAUURING24 (koosatud 28.05.2020, töö nr. 200583-1).</p>	<p>20.10.2023 VV korralduse nr 266 andmise ajal ei olnud harjutusvälja laienduse mürauuring veel valminud. Uuring valmis 2024.a keskpaigas, seda tutvustati avalikul koosolekul ning uuring on avalik. Informatiivse materjalina on RKIK kodulehel 2017. a mürauuring, mis käsitles tollal plaanis olnud harjutusvälja arenduse müraolukorda. 2020.a teostatud uuringus mõõdeti ühe nõ näidispäeva müra ning mõõtmisandmete põhjal arvutati ning modeleeriti tolle päeva (07.04.2020) müraolukord ning võrreldi seda militaarmüra regulatsioonis toodud normtasemetega.</p>
			<p>Välja on töötatud müra kategoriseerimise dokument, mida pole aga lisatud, kuigi seal on määratletud kõik müratsoonid detsibellidega, Seda infot pole inimestega jagatud.</p>	<p>Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu raames on välja töötatud juhendmaterjal müratasemete kategoriseerimiseks harjutusväljadel. Töö on hetkel kättesaadav https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/sisulehed/Soodla/24189-01_harjutusvaljade_muratasemete_kategoriseerimine_0.pdf Töös toodud ettepanekuid (tasemeid) ei ole harjutusväljade kasutusinfo kuvamisel veel rakendatud. Kui tasemed rakendatakse, ilmub vastavasisuline info ka harjutusväljade kasutusinfo juurde.</p>

		<p>2012. a on koostatud Tsiatsungõlmaa lasketiirude kohta mürauuring, kus on käsitletud ka koosmõju olemasoleva (mitte VV korralduse nr 266 kohase, vaid olemasoleva) Nursipalu harjutusväljaga. RKIK on kohtule väitnud, et Tsiatsungõlmaa on Nursipalust eraldiseisev. seega puuduvad Tsiatsungõlmaa kohta Nursipalu laiendamise seotud uuringud ja mõjuanalüüsid. UURINGUD PEAKS HÖLMAMA SIISKI KOGU PLANEERITAVAT NURSIPALU ALA, MITTE VAID OSALISELT.</p>	<p>Harjutusvälja laiendamise mürauuringus on tehtud müra modelleerimine arendusprogrammis kajastatud tegevustele. Müramodelleerimisel on arvestatud erinevate tõenäoliste teoreetiliste stsenaariumitega laiendatud harjutusvälja kasutamisel, kuid ei ole võimalik arvestada kõikvõimalike erinevate kasutuskombinatsioonidega ega tegevuste positsioonidega. Mõjude hindamisel on aluseks võetud mürauuringu tulemuste põhjal suurimate tekkivate müratasemetega olukord ehk suurima laskude arvuga harjutuspäeva päevane müraolukord, mis väljendab suurõppuste müraolukorda. Tsiatsungõlmaa lasketiirudes kasutatakse ainult käsitlurelvaid ning lasketiirud on ümbritsetud muldvallidega, läbiviidav tegevus sumbub laiendatud Nursipalu harjutusvälja tegevusse ning ei suurenda müratasemeid Nursipalu harjutusvälja laienduse alast väljapool.</p>
		<p>Eelnõus on esitatud valeandmed välispiiri pikkuse kohta. Näiteks on öeldud eelnõus punktis 3.4. Nursipalu HV piiri korrigeerimine: "Nursipalu HV pindala suureneb muudatustest lähtuvalt 8,33 ha võrra ja välispiiri pikkus 208,23 m võrra..." Andmed välispiiri pikkuse kohta on valed.</p>	<p>Korralduses toodud andmed on õiged.</p>
		<p>RKIK kodulehel ei ole avalikustamise teate juures avaldatud kogu asjassepuutuvat dokumentatsiooni. Selleks, et infot saada, peab uurima erinevaid lehekülgi, viited avalikustamise teate juures neile puuduvad. Avaliku väljapaneku ajal muudeti RKIK kodulehekülge ja tõsteti erinevat infot ümber, mistõttu oli raske dokumente üles leida, samuti ei töötanud RKIK koduleheküljele viitavad lingid menetluse juurde, kuna kodulehekülge uuendati.</p>	<p>Asjassepuutuvad dokumendid nagu eelnõu, seletuskiri, kaart, Natura asjakohane hindamine, hindamine kaitstavatele loodusobjektidele, arheoloogiline uuring ning mürauuring on avalikustamise teate juures kättesaadavad kogu aja. Käesoleva VV korralduse eelnõu avalikustamise teate juurde lisatud veebilehe link https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/ viib otse korralduse eelnõuga seotud teate ning dokumentideni. RKIK kodulehe uuendamisega ei tööta enam 2023.a VV</p>

				<p>korralduse avalikustamise teate juurde lisatud link, kuid materjalid on endiselt RKIK lehel kõigile kättesaadavad (Nursipalu alamlehel avaliku istungi sakis).</p>
			<p>Natura 2000 aladele mõjude hindamisel on tehtud järgmised vead:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aluseks on eelhindang, mis ei vasta Looduskaitseaduses ega EL direktiividega sätestatud Natura eelhindangule kehtestatud nõuetele; 2. Aluseks on Natura eelhindang, mis ei vasta Natura hindamise metoodikale; 3. Natura eelhindangu andmisel ei ole otsutaja saanud lähtuda asjakohasest teabest, kuna Natura eelhindangu dokument ei sisaldanud nõutavat teavet. 4. Natura asjakohaseks hindamiseks on seega antud vale lähteülesanne. 5. Natura asjakohane hindamine on läbi viidud valedel alustel. 6. Natura asjakohasest hindamisest on välja jäetud Timmase, Vagula, Tamula Natura alad, samuti Koiva-Mustjõe, Pärlijõe Natura alad. Kuna võimalikku negatiivset mõju objektiivse ja asjakohase teabe põhjal neile nimetatud aladele ei saa välistada, tulnuks kõigi nende nimetatud alade suhtes mõju asjakohaselt hinnata. 7. Haanja ja Karula Natura alade asjakohasel hindamisel ei ole lähtutud asjakohasest ja objektiivsest teabest. 	<p>Natura eelhindamine ei ole VV II korralduse osa, vaid oli osa I korraldusest ja sellele sai I korralduse avaliku väljapaneku käigus ettepanekuid esitada. See kooskõlastati Keskkonnaameti poolt. Asjakohase hindamise sisuline käsitlus tugineb parimale teabele: olemasolevale infole, liikide ökoloogiale, tundlikkusele ja ohustatusele, aga ka ekspertteabele. Seega ei saa nõustuda väitega nagu asjakohasel hindamisel ei oleks asjakohasest ja objektiivsest teabest lähtutud.</p>

		<p>Natura eelhindangu dokumendi koostamise ajal ei olnud Natura 2000 võrgustiku ala tõenäoliselt mõjutavaid andmeid: puudus müraruuring (müra modelleerimine kindlasti piisav, et olla objektiivseks aluseks Natura mõjude hindamisel); puudus info planeeritavate tegevuste kohta (Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm kinnitati alles peale Natura eelhindangu valmimist). Natura eelhindangu dokumendis peab olema antud ülevaade kavandatava tegevuse vastavuse kohta kehtivatele planeeringutele. Üheski planeeringus (ei kohalike omavalitsuste, maakonna ega ka riigi tasandil) ei olnud eelhindangu dokumendi koostamise ajal arvestatud Nursipalu harjutusvälja laiendamisega. Eelhindangu andmisel olemasolevate planeeringutega ei arvestatud. Natura eelhindangu dokumendis ja eelhindangu andmisel ei ole arvestatud teiste teadaolevate olulise mõjuga tegevustega, mis võivad eeldatavalt mõjutada Natura 2000 võrgustiku alasid. Natura eelhindangu koostamise ajal ja eelhindangu andmisel on eeldatavalt ebasoodsat mõju avaldavaid tegevusi või asjaolusid (seejuures eraldi või koos muude tegevustega) arvestatud puudulikult. Seega ka seda seadusest tulenevat nõuet ei saa lugeda täidetuks. Natura eelhindangu dokumendis ja eelhindangu andmisel peaks olema välja toodud mõju kõigile tõenäoliselt otseselt või kaudselt mõjutatavatele Natura 2000 võrgustiku aladele, võttes arvesse nende kaitse-eesmärke. Seda tehtud ei ole. Natura eelhindangu dokument põhineb justkui mingil lisadokumendil, mida nimetatakse keskkonnaülevaateks ja mille sisu seadus kuidagi ei reguleeri ehk see ei saa olla osa eelhindangust. Väide, et Natura eelhindamine on keskkonnaülevaate loogiline osa, on eksitav. Keskkonnaülevaadet võib ju hindaja kasutada oma töömaterjalina aga avalikkusele ja otsustajatele presenteerida, et üks justkui lähtub teisest, kuigi seadus selle dokumendi koostamist ei reguleeri, on vale.</p>	<p>Natura eelhindamine ei ole VV II korralduse osa, vaid oli osa I korraldusest ja sellele sai I korralduse avaliku väljapaneku käigus ettepanekuid esitada. See kooskõlastati Keskkonnaameti poolt.</p>
--	--	---	--

			<p>Kuid mille alusel võttis keskkonnamõjude hindaja volitused koostada seadusega mitte reguleeritud kirjeldav dokument ja esitada see avalikkusele ja otsustajatele justkui dokument, mis hindab mõjusid ja näeb ette mõningaid keskkonnameetmeid. Ja enamgi veel - mille alusel võttis keskkonnamõjude hindaja volitused koostada sellesama, seadusega mittereguleeritud kirjelduse põhjal Natura eelhindang.</p>	<p>Natura eelhindang oli eraldiseisev dokument, VV korralduse nr 266 lisa. VV korraldusest nr 266 tuleneb, et KeHJS kohane keskkonnamõju jäetakse hindamata, kuid tegevuse elluviimisel tuleb eelnevalt siiski asjakohased mõjud hinnata. Oluline on tagada, et tegevuse vastavus õigusaktides sisalduvatele nõuetele.</p>
			<p>Mõjud Natura aladele ei ole asjakohaselt hinnatud. Looduskaitseadus § 691 lg 1 ütleb selgelt: " Kavandatavat tegevust, sealhulgas korduvat või jätkuvat tegevust (edaspidi kavandatav tegevus), mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alale eraldi või koos muude tegevustega, võib lubada ning strateegilise planeerimisdokumendi keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 31 tähenduses (edaspidi strateegiline planeerimisdokument) võib kehtestada, kui on selge, et seda tegevust ja strateegilise planeerimisdokumendi elluviimist lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning need ei mõjuta ebasoodsalt selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust". Euroopa Kohus on aga leidnud (C-304/05, p 69), et hindamine pole piisav, kui selles on lüngad ja see ei sisalda täpseid, täielikke ja lõplikke seisukohti ja järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused tegevuse mõju kohta. Veehaardeid ei ole üldse Natura hindamisel käsitletud, kuigi vahetusse lähedusse jäävad ka Vagula ja Tamula, mis samuti kuuluvad Natura 2000 alade võrgustikku.</p>	<p>Natura asjakohane hindamine lähtub eelhindamise tulemustest, mis selgitas välja need tegevuse aspektid, mille puhul ebasoodsa mõju tekkimine ei ole välistatud ja ka Natura alad (kaitse-eesmärgid), mille puhul mõju ei saa välistada.</p>

9.	08.11.2024	Keskkonnaamet	<p>1. Korralduse eelnõu seletuskirja ptk 8 järgi esitatakse korralduse eelnõu ja seletuskiri arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile. Sama on kirjas e-kirjas², millega korralduse eelnõu on Keskkonnaametile saadetud. Kaitseministeeriumi kaaskirjas nimetatakse küll kooskõlastamist. Korralduse eelnõu lk 3 on kirjas: „LKS § 696 lõike 3 kohaselt on enne otsuse tegemist Vabariigi Valitsusel kohustus edastada Natura asjakohase hindamise aruanne Keskkonnaametile kooskõlastamiseks. Natura asjakohase hindamise aruanne esitatakse koos käesoleva korralduse eelnõuga eelnõude infosüsteemis kooskõlastamiseks Keskkonnaametile.“ Palume korralduse eelnõu ja seletuskiri üle vaadata ning ebakõla kõrvaldada.</p>	Eelnõus ja seletuskirjas ebakõla kõrvaldatakse
			<p>2. Korralduse eelnõus tuleks õiguslike aluste hulka lisada ka LKS § 69/1 lõige 1.</p>	Ettepanekut kaalutakse
			<p>3. Korralduse eelnõu kokkuvõttes (lk 26) on kirjas: „Nursipalu HV arendamiseks ja kasutamiseks vajalike tegevuste elluviimisele on kohustus arvestada käesoleva korralduse punktis 3.3.1. toodud keskkonnameetmetega ja mistahes kavandatava tegevuse elluviimisel eelnevalt veenduda Natura 2000 alade kaitse-eesmärkide täitmisel. Käesoleva korralduse andmine ei välista tegevuslubade ja kaitseala valitseja nõusoleku küsimise vajadust, näiteks metsa raadamiseks.“ See jätab mulje, et läbiviidud Natura asjakohane hindamine ei olegi andnud ammendavat hinnangut, kas kavandatava tegevuse elluviimisel on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärkidele välistatud või mitte. Või millal peaks nõ uuesti veenduma, et mõju Naturale pole.</p> <p>See osa tuleks ümber sõnastada, nt nii: „Nursipalu HV arendamiseks ja kasutamiseks vajalike tegevuste elluviimisele on kohustus arvestada käesoleva korralduse punktis 3.3.1. toodud keskkonnameetmetega. Käesoleva korralduse andmine ei välista tegevuslubade ja kaitseala valitseja nõusoleku või kooskõlastuse küsimise vajadust, näiteks metsa raadamiseks. Kui kavandatava</p>	Korrigeeritakse korralduse kokkuvõtet selguse mõttes. Selgitame, et korralduse eelnõu koostamise ajaks on läbiviidud Natura asjakohane hindamine ja ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärkidele on välistatud. Korralduse eelnõu resolutsiooni kohaselt lubatakse ellu viia vaid Nursipalu HV arendusprogrammist tulenevaid kavandatud tegevusi, mille osas on mõjud hinnatud.

			tegevuse sisu või maht erineb Natura hindamise aluseks olnud tegevusest, tuleb korrata Natura hindamist vajalikus täpsusastmes.“	
			4. Korralduse eelnõu resolutiivosa p 1 kohaselt: „Lubada käesoleva korralduse punktis 3.3.1 nimetatud keskkonnameetmete rakendamisel /.../“ Lk 19 on omaette punktis käsitletud seiret (ei ole lisatud keskkonnameetmete alla). Kuna korralduse eelnõu resolutiivosa p 1 nimetab keskkonnameetmeid, siis selle järgi eraldi nimetatud seiret ei pea rakendama. Eelnõu tuleks täpsustada, et rakendama peab ka seiret.	Täiendatakse korralduse eelnõu resolutiivosa p 1.
			5. Korralduse eelnõu alaptk-s 3.3.1 on nimetatud keskkonnameetmetena mitmeid nõ jätkutegevusi (taastamiskavade koostamine, püsielupaikade moodustamine, ala lisamine looduskaitseala koosseisu, kompenseerimise meetmete kavandamine jne). Täpsustada tuleb eelnõu punktis 3.3.1 nimetatud keskkonnameetmete rakendamist. Resolutsiooni punktist 1 tulenevalt on vajalikud tegevused lubatud punktis 3.3.1 nimetatud keskkonnameetmete rakendamisel, kuid mitmed punktis 3.3.1 on nimetatud keskkonnameetmed on nõ jätkutegevused (taastamiskavade koostamine, püsielupaikade moodustamine, ala lisamine	Meetmed, mis on välja toodud tingimuste all on kohustuslikud. Soovituslikud meetmed on sellised, mida võimalusel harjutusvälja arendamisel ja kasutamisel järgida üritatakse. Samamoodi on igasugused jätkutegevused (taastamiskavad jne) kohustused edaspidi läbi viia. Nende töödega on RKIK ka juba alustanud. Eelnõu resolutsioonis on välja toodud, et RKIKil tagada Kaitseväge Nursipalu harjutusväljal kavandatavate tegevuste osas keskkonnameetmete rakendamine kooskõlastatult Keskkonnaametiga. Kuna nt ka

		<p>looduskaitseala koosseisu, kompenseerimise meetmete kavandamine jne). Lisaks on mitmed punktis 3.3.1 nimetatud keskkonnameetmed sõnastatud mitteimperatiivselt: mõned on toodud eraldi soovitusena, mõned on nimetatud ka tingimuste all. Sealhulgas must-toonekure tingimuse nr 1 teine lause (lk 13) on sõnastatud soovitusena. Meede on kirjas tingimuste all (mitte esitatud eraldi soovitusena, nagu on näiteks kanakulli juures lk- l 17), mistõttu jääb ebaselgeks, kas meedet tuleb täita või mitte. Samuti on osaliselt soovituslikuna sõnastatud kanakulli tingimus lk-l 16, millest samuti jääb arusaamatuks, kas see on järgimiseks kohustuslik (nagu võiks järeldada resolutsioonist). Lisaks on eelnõu lk-l 19 nimetatud soovitus sõnastatud „Reeglina tuleb vältida...“, seega mitte soovitusena, vaid imperatiivselt. Seega jääb ebaselgeks, kuidas tuleb mõista ning millal ja kelle poolt rakendada nõ jätkutegevuste ning soovitusena sõnastatud keskkonnameetmeid ning kas rakendamise seisukohast on vahet, kas meede on eraldi toodud soovitusena või tingimuste all. Ettepanek on eelnõus ja/või seletuskirjas täpsustada, kas ja millised punktis 3.3.1 nimetatud keskkonnameetmetest kuuluvad rakendamisele eelnõu resolutsioonis nimetatud „nõuetekohaste lubade“ menetlustes (nt metsateatise menetluses), st on nõuetekohaste lubade andmise tingimuseks.</p>	<p>taastamiskavade koostamine on toodud keskkonnameetmena, siis tuleb resolutsiooni punktist välja, et RKIKil tagada nende koostamine. Selgitame, et nõuetekohaste lubade menetluses (nt metsateatise menetluses) peaks KeA arvestama korralduses nimetatud keskkonnameetmetega (nt must-toonekure tingimus nr 1 raadamiste ja lageraiete osas). Vabariigi Valitsuse pädevuses aga ei ole vastavate lubade menetlus, mistõttu korraldust selles osas ei täiendata.</p>
		<p>6. RKIK tellimusel Eesti Ornitoloogiaühingu poolt koostatavas Nursipalu harjutusvälja metsiste elupaigakao hüvituskavas on täpsustatud mõjusid metsise elupaikadele ning leitud, et Nursipalu osapopulatsiooni hääbumine on väga tõenäoline, mistõttu palub Keskkonnaamet hüvituskavast lähtuvalt täiendada ka Hendrikson DGE koostatud aruannet „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ ning näha ette koheselt kõikide harjutusväljal asuvate metsise elupaikade hüvitamine. Eelnevast lähtuvalt muuta ka korralduse eelnõu punkti 3.3.1 alapunkti 6 „Metsis“ ning seada selles tingimuseks</p>	<p>Punkti 3.3.1. alapunkti 6 täiendatakse.</p>

			kõikide hüvituskavaga määratud hüvitusalade (Hurda, Koemetsa, Kõrgepalu, Kõvera, Kääpa, Lütsepa, Meenikunno, Petra ja Ubajärve) kaitse alla võtmine.	
	21.11.2024	Keskkonnaamet	7. Kokkuvõttes teeb Keskkonnaamet ettepaneku sõnastada punkt 6 järgmiselt: „6. Otsida ja võtta kaitse alla vähemalt üks seni leidmata ja kaitsmata väike-konnakotka elupaik, juhul kui seired näitavad, et Kaagu väike-konnakotkas on häiringute tõttu pesitsusala hüljanud. Lõpliku otsuse püsielupaiga moodustamise otstarbekuse kohta teeb Kliimaministeerium.“ Eelnevast tulenevalt on vajalik täpsustada ka mõjude hindamise aruannet.	Mõjude hindamisel tugineti Kotkaklubi MTÜ poolt 2023. a valminud uuringu "Nursipalu HV kaitsealuste linnuliikide inventuur" lõpparuande. Kompenseerimismeetmed on välja töötanud sõltumatud eksperdid ning kuna Eestis pole hetkel ühtseid kompenseerimise põhimõtteid välja töötatud, võeti aluseks parim võimalik teadmine, st Soome analoogia. Uuringule esitas arvamuse Keskkonnaamet, kuid väike-konnakotka elupaiga osas Keskkonnaametil märkusi ei olnud.
10.	21.11.2024	Kliimaministeerium	1. Palume täiendada Vabariigi Valitsuse korralduse punkti 3.3.1 „6. Metsise keskkonnameetmed“ esimest tingimust ning lisada sinna Juba ja Keretü metsise elupaigad. Selle täiendamisel ei ole teine tingimus enam asjakohane ning selle võib korraldusest kustutada. Kuna Nursipalu harjutusväljaku laiendamisel on eksperdid tuvastanud mõju metsisele, siis tuleb korralduses ära muuta metsise olukorra kirjeldus (lk 12). Metsise mõjuhindangut tuleb vastavalt täpsustada ka korralduse lisa 2 olevas töös: „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“.	Punkti 3.3.1. alapunkti 6 täiendatakse.
			2. Lisada V peatükki „Otsus“ täiendav punkt: „Kliimaministeeriumil tagada Keskkonnaameti poolt kooskõlastatud Nursipalu harjutusvälja metsiste elupaigakao kompensatsioonimeetmete elluviimine“.	V peatükki "Otsus" lisatakse täiendav punkt
			3. Samuti palume lisada Vabariigi Valitsuse korraldusse täiendav punkt, millega sätestatakse, et RMK majandusmetsa hüvitusaladena kaitse alla võtmisest tulenevat tulude vähenemist arvestatakse RMK finantsprognosis ning RES 2026-	Antud ettepanekut ei ole asjakohane VV korraldusse lisada. Teemat käsitletakse VV kabinetis.

			2029 koostamisel RMK poolt makstavate dividendide planeerimisel.	
11.	25.11.2024 Avalik istung	Küsija	Miks Natura asjakohases hindamises ei hinnatud mõjusid Timmase loodusalale?	Natura eelhindamises leiti, et ebasoodsat mõju ei saa välistada juhul, kui Timmase loodusalale rajatakse truupsild. Et aga truupsilla rajamisest on loobutud, siis Natura asjakohast hindamise läbi viimine polnud vajalik ning seega ka läbi ei viidud.
		Rõuge valla esindaja	Millise loogika alusel harjutusvälja piiri muudeti? Kui harjutusvälja piiri lähedal müüakse eramaid ja riik neid ostab, siis kas sellega kaasneb ka edasisi piiri laienemisi?	Harjutusvälja piiri on korrigeeritud väga vähe ja ainult selles osas, mis teeb praktiliselt harjutusvälja kasutamise tõhusamaks või mugavamaks. Korrigeeritud on nii sisse kui väljapoole, näiteks piirid on joonistatud mööda looduslikke joon-orjentiire. Harjutusvälja ei plaanita rohkem laiendada.